

FONS DE PINTURA DE JOSEP SEGRELLES A L'ESCOLA PIA DE CATALUNYA:

Presentació

Josep Gabriel Segrelles Albert (Albaida 1885 – 1969) és un pintor prou conegut. Dibuí les floretes franciscanes i el P. Joan Ziegler en veure-les, proposà que fes una cosa semblant sobre la vida de sant Josep Calassanç. L'abril de 1925 s'instal·là a la casa noviciat de Moià on va viure uns mesos i realitzà els 88 quadres de 30 x 20 cm, la majoria en blanc i negre i alguns en color.

Li serviren de model el P. Josep Fontanilles, el P. Joan Ziegler i el G. Pau Roca, també, per als estudis, alguns novicis; per a la cara i crani de Josep Calassanç s'inspirà en la màscara del sant, de la qual es tenia còpia a Moià. Les dependències on es desenvolupen la majoria dels fets són de la casa de Moià.

Les 82 pintures s'adquiriren i restaren al col·legi de Sarrià, ja que no es publicà el llibre tal com s'havia pensat. A més va fer sis dibuixos que es publicaren com a làmines en el *Educador catòlic* del P. Atanasio Canata en l'edició de Barcelona, Publicacions Calassànies, 1925. Així sumen els 88 representacions de Segrelles.

El 1936 es perderen les pintures en començar la guerra civil. Gràcies a les fotografies que en clixés de vidre n'havia fet el P. Rafael Marimon, es pogueren reproduir (tots els negatius són en blanc i negre, no en color com eren alguns originals).

Just en acabar la guerra, abans de 1943, es recuperaren dues de les pintures que estaven a la venda a Perpinyà.

En 1961 se'n pogueren adquirir 40 més. Les dues remeses recuperades es conservaren a Sarrià; s'hi ajuntà una reproducció de les perdudes segons les fotografies esmentades.

El 3 de juliol de 1998 el conjunt de pintures de Segrelles es traslladen de Sarrià i s'instal·len a la Cúria provincial.

No existia cap anotació que identifiqués el fet narrat en el quadre; els PP. Adolf García-Duràn i Giovanni Ausenda, consultant les biografies de Calassanç que havia pogut utilitzar Segrelles, confeccionaren un peus o explicacions que nosaltres utilitzem ara. El fulletó amb els peus, però, no va acompanyat de la imatge. Això ha fet que no ens atrevim a identificar-ne alguns.

El pintor conservava 139 apunts del treball fet a Moià. El 1956 en un acte públic a l'Escola Pia de Sarrià va fer donació de 70 d'ells a l'Escola Pia, els signà un a un i els conservem actualment a l'Arxiu Provincial. També els reproduïm en una carpeta.

Relació de les pintures:

- * indica que existeix la pintura original.
- ♦ indica que és un dibuix publicat a *Educador catòlic*.
- En *cursiva*, les pintures que falten.

1. Josep Calassanç, el sant dels nens.
2. Josep amb 5 anys vol matar el dimoni, símbol del mal.
3. Encara infant, Josep explica als altres companys d'escola.
4. El dimoni, el mal, intenta llençar Josep a un pou.
5. * Josep emmalalteix a Peralta i fa vot de virginitat. – Fulls 06 i 21(2).
6. * Passà uns mesos a Montserrat acompanyant el bisbe Gaspar de la Figuera. – Full 16(2).
7. * Mn. Josep té un somni a la Seu d'Urgell: es veu enmig d'una turba de nens.
8. * Mn. Calassanç intervé i pacifica dues famílies enfrontades per un rapte. – Full 78.
9. * Mn. Calassanç fa entrar pacíficament a l'església de Sta. Pràxedes de Roma una dona, suposadament endimoniada.
10. Mn. Josep troba un grup de vailets barallant-se i se sent cridat a educar-los. – Full 16(2).
11. El P. Josep ensenya el senyal de la Creu. – Full 37.
12. ♦ El P. Josep amb dos nens: al·legoria de la vocació pedagògica calassànica.
13. Josep Calassanç, Fundador, amb un estendard i el lema escolapi de Pietat i Lletres.
14. * El P. Josep ensenyant en una classe. – Full 28 (1).
15. El P. Josep acull els nois que arriben a l'escola. – Fulls 13(1) i 28 (1).
16. ♦ Amb un Crucifix a la mà, el P. Josep ensenya catecisme. – Full 28 (1).
17. * El P. Josep porta els nens a Maria. – Full 22.
18. ♦ El P. Josep acompanya un nen davant la imatge de la Mare de Déu i aquest reconeix la seva falta.
19. * Aparició de sant Francesc d'Assís: és difícil rebre el do del jubileu.
20. * Col·locant una campana per a l'escola, el P. Josep cau i es trenca el fèmur.
21. * Els escolapis acompanyen els alumnes a casa; un dominic hi veu els àngels. – Full 22.
22. * Sant Francesc d'Assís esposa Calassanç amb les virtuts religioses.
23. * La pobresa se li apareix en forma d'una donzella esparracada anant amb el P. Castilla pel carrer. – Full 18.
24. * En un somni es troba protegint la pobresa en la figura d'una donzella que plora el seu abandó. – Fulls 10 i 30.
25. * Dos àngels proveeixen de pa a Sant Pantaleó, Calassanç havia ordenat donar el pa que quedava a un pobre mendicant. – Full 23.
26. * El P. Gaspar Dragonetti decideix abandonar les escoles per la carestia que patien; Calassanç fa posar una caixeta a la porta i al vespre hi troben la quantitat necessària. – Full 16(1) i 16(2).
27. El P. Glicerí Landriani el 1611 s'uneix a l'Escola Pia.

28. El P. Josep practica les feines més humils dintre de la comunitat. – Full 72
29. * El P. Glicerí Landriani converteix una moribunda.
30. * El P. Glicerí Landriani demana a Calassanç permís per a morir.
31. * El germà operari Antoni Bernardini no volia morir sense la benedicció del P. Josep. Morí i després hi arribà el P. Josep que el ressuscità i benef. – Full 21(1) i 21(2).
32. * Retirat a Narni, Calassanç escriu les Constitucions. – Full 24 r.
33. * El P. Josep dóna almoïna a dos sacerdots necessitats. – Full 55.
34. * El P. Josep cura l'ull a un nen que jugant se li havia sortit de lloc. – Full 28 (2).
35. * S'apareix un frare franciscà al germà Joan Macari que no sabia com partir un petit pastís en quaranta trossos per als hostes que havien arribat. – Fulls 25 i 26.
36. * El P. Josep s'apareix al P. Croce que havia oblidat tocar la campana per al res de vespre.
37. * La Mare de Déu s'apareix al venerable Rodolf Petrignani, escolapi, abans de morir.
38. * El P. Melcior Alacchi estava a les portes de mort; té la sensació de trobar-se en una alta muntanya a punt de precipitar-se a l'abisme; el P. Josep l'agafa per salvar-lo.
39. *Els metges pensaven tallar la mà al germà Vicenç per una nafra; el P. Josep li fa el senyal de la creu i la nafra es tanca.*
40. *Curació del majordom del bisbe d'Alessano, el qual tenia una gran febre que els metges no sabien com curar.*
41. Els P. Glicerí Landriani i sant Francesc s'apareixen al clergue Joan Francesc Argento. Morí dos dies després. – Full 30.
42. Mor el P. Pau Ottonelli a qui Calassanç havia predit que Déu li ompliria el seu camí de flors i de roses. – Fulls 31 (1) i 31 (2).
43. Aparició de santa Teresa al P. Josep, malalt.
44. El P. Castilla, convalescent, és recollit en el camí de Frascati a Roma per una carrossa que ningú va saber de qui era ni on anava. – Fulls 38 (1) i 38 (2).
45. El P. Josep reparteix personalment menjar als pobres. – Full 28 (1).
46. El P. Josep va de visita a Nòrcia, però troba les portes tancades perquè és tard; el col·legi estava a la muralla; crida al superior que li obri al menys l'església. Al matí següent el troben a l'església.
47. *El P. Domènec Pizzardi mor a Carcare víctima del servei als empestats.*
48. * El P. Josep amonesta el P. Silvio Mattei pels perills que trobarà si va a Nàpols a visitar els seus pares. Hi va morir. – Fulls 21(1).
49. Apareixen monedes en una caixa buida. Calassanç volia donar unes monedes a un pobre, les demana al que portava la caixa. A la caixa abans buida hi ha les monedes que Calassanç demanava. – Full 41(1).
50. Una senyora porta una panera plena de pa, poc abans Calassanç havia ordenat donar uns pans a un sacerdot pobre amb la resistència de l'ecònom. – Fulls 42 i 71.
51. Cinc escolapis viatgen per mar de Roma a Nàpols. Estan en perill de naufragar; llencen uns cabells de Calassanç al mar i arriben feliçment a port. – Full 43 (1).

52. Foc a San Pantaleó. El P. Josep diu que hi facin el senyal de la creu i el foc s'apagà. Ho considera una premonició de la tempesta que s'acosta a l'orde.
53. El Sr. Tucinski, senador de Polònia, està malalt a Loreto i no pot continuar cap a Bolonya, el destí on l'esperava Mateu Judiski; el P. Josep avisa aquest segon que el senador ja està bo. – Full 34 (1)
54. * El P. Lenci viatjava cap a Messina per mar. En el golf de Salerno una tempesta fa desaparèixer un mariner. El P. Lenci invoca sant Felip Neri i Josep Calassanç (el qual encara vivia) i aquests apareixen amb el mariner.
55. * La Mare de Déu s'apareix al P. Josep i als alumnes. El Nen Jesús els beneeix. – Fulls 24 v i 54.
56. Nova versió de l'aparició de la Mare de Déu al P. Josep i als nens.
57. Nova versió de l'aparició de la Mare de Déu al P. Josep i als nens (pintura conservada a València).
58. El Nen Jesús s'apareix al P. Pere Casani mentre celebrava la missa.
59. El novici Andreu de sant Felip pensava abandonar la vida religiosa. Calassanç li fa el senyal de la creu i li pren el cap entre les mans. El novici persevera. – Full 46 i 45(2).
60. El P. Josep ressuscita a Frascati un infant fill de la Sra. Blasi, mentre fa cantar una salve als alumnes.
61. Calassanç torna la vista a una nena cega filla de Victòria Plantadini. – Full 28 (1).
62. * La Mare de Déu s'apareix a Calassanç a la nit; els religiosos veuen sortir resplendor de la cel·la. – Full 70.
63. *Calassanç multiplica dos ciris grans en varies espelmes, ja que en faltaven a les misses de primera hora del matí.*
64. * El P. Josep, els últims anys de la seva vida, celebrava sol la missa a l'oratori; algunes vegades tenia èxtasi. – Fulls 53 (2) i 56.
65. El 8 d'agost de 1642 es portat pres al Sant Ofici amb els seus assistents a ple migdia.
66. El P. Josep, presoner al Sant Ofici, s'adorm mentre espera.
67. El cardenal Cesarini obliga al P. Josep i als seus assistents a tornar triomfalment del Sant Ofici a San Pantaleó en una carrossa. – Fulls 50 r i 50 v.
68. Calassanç entrega al superior P. Mario el donatiu que li ha fet arribat un príncep.
69. Calassanç presta obediència al P. Cherubini, nomenat Superior general, i demana als altres que també ho facin.
70. * El 17 de març de 1646 es llegeix a l'oratori de San Pantaleó el document que destrueix l'orde calassanci. El P. Josep ho accepta i ho comunica a totes les comunitats. – Fulls 24 r, 24 v i 54.
71. * Per a intentar salvar l'orde de la destrucció, Calassanç visita el Papa Innocenci X.
72. * Calassanç visita el P. Cherubini malalt, el qual li demana perdó; Calassanç l'abraça. – Full 58.
73. * El 2 d'agost de 1648 el P. Josep rep la comunió per última vegada entre els nens a l'oratori contigu a la seva cel·la. – Full 60 (2).
74. * Calassanç cura un nen de quatre anys, malalt i amb els peus torts, fill de la Sra. Victòria Gracchi. – Fulls 61 (1).

75. * El 18 d'agost de 1648 després de combregar s'apareix a Calassanç la Mare de Deu amb els escolapis que ja havien mort.
76. El P. Josep poc abans de morir beneí els seus escolapis presents, absents i futurs. – Full 63.
77. * Després de morir el P. Josep, el seu cos és exposat en un cadafal a l'església; molta gent hi acut en busca de curació. – Full 65 (1).
78. * El P. Bonaventura de sant Lluís va veure Calassanç amb una creu a la mà i un gran nombre de religiosos que el seguia: eren els que havien mort per la pesta de 1656. – Fulls 39 i 65 (2).
79. * El P. Wolfgang de santa Eulàlia és tancat en un lloc segur a fi que mori de fam. S'apareix a la comunitat, ple de resplendor i deixa tres cisis encesos.
80. El novici polonès Ambrosi de sant Jordi, abans de morir el 1675, té la visió de Calassanç i de Rodolf Pettrigani. – Full 35.
81. Calassanç i sant Ignasi s'apareixen al P. Joan Crisòstom Salistri el 31 de juliol de 1679 metre celebrava la missa. – Full 73.
82. * Calassanç fa aparèixer uns documents desapareguts i necessaris per a la seva causa de beatificació que buscava el secretari de la Comissió Cardenalícia. – Full 67.
83. * Al·legoria: Calassanç glorificat a la glòria i sota la basílica de sant Pere. – Fulls 24 r, 54 i 64.
84. * Santa Paula Montal, fundadora de les escolàpies: al·legoria.
85. Les escolàpies sota la protecció de Calassanç.
86. Glorificació de Calassanç: al·legoria. – Full 24 r.
87. Glòria a la fi del món; també hi ha les escolàpies (similar a la pintura de Benlliure, conservada al col·legi de sant Joaquim de València).
88. ♦ Calassanç, el sant dels nens: al·legoria final.
89. El P. Josep i els seus companys professen davant del cardenal Michelangelo Tonti, malalt al llit poc abans de la seva mort. – Full 27 (2).
90. El P. Josep gestiona a la parròquia de Santa Dorotea la possibilitat d'obrir la seva escola. – Full 48 (1).
91. El P. Josep en una sagristia amb el sagristà
92. Aparició de Calassanç amb un altre religiós. – Full 28 (2).

Bibliografia:

- A. AZCONA: «Calasanz en dibujos», en *Vasconia* (novembre 1988), n. 59, pp. 10-16.
- A. CANATA: *Educador católico según el espíritu de san José de Calasanz*. Traducció de l'italià pel P. Josep Jofre; dibuixos de Josep Segrelles. 2^a ed. Barcelona, Publicacions Calassàncies, 1925; 327 pp.; 6 làmines.
- *Floreçillas de San Francisco*. Barcelona / Madrid, Biblioteca Franciscana, 1926; il·lustracions de Josep Segrelles; 434 pp.; 50 làmines..
- A. GARCÍA-DURÁN I DE LARA: *Guía dels Quadres Calassàncis de Josep Gabriel Segrelles*. Barcelona, Escola Pia de Catalunya, s/d; 12 pp.
- F. M. GARÍN ORTIZ DE TARANCO: «Piedad y Letras en el arte de Segrelles», en *Ephemerides Calasancianae* (Roma 1999), pp. 23-24.
- C. S. DURRANT: *The great pedagogue. The life of saint Joseph Calasancius celestial Patron over All the Christian Schools of the World*. Los Àngeles (Califòrnia) 1954; 102 pp. 28 làmines de Josep Segrelles.
- E. INIESTA COULLAUT-VALERA. *Calasanz. Retrato de cuerpo entero. Las pinturas de Segrelles*. Madrid, ICCE (Instituto Calasanz de Ciencias de la Educación), 1998; 174 pp.
- JOTA: «La alegría santa y el santo de la alegría», en *Ave Maria* (Barcelona abril 1924), n. 268, pp. 14-21.
- J. SANZ ESTEVE: «La Escuela Pía de Catalunya y el pintor José Segrelles», en *Catalaunia* (Barcelona desembre 1985), n. 283, pp. 16-18.
- J. SANZ ESTEVE: «Apéndice al artículo: La Escuela Pía de Catalunya y el pintor José Segrelles», en *Catalaunia* (Barcelona setembre 1986), n. 291, pp. 7-10.
- «Sobre la vida de San José de Calasanz», en *Ave Maria* (Barcelona agost 1930), n. 342, pp. 8-9.
- C. UBASART I TEIXIDOR: «Els nostres quadres d'En Segrelles», en *Catalaunia* (Barcelona abril 1984), n. 267, pp. 11-13.